

המעשרות<sup>(9)</sup>.

ומבארין: רבי אמי נמי לא לעצמו זכה, אלא לעניים זכה בהן<sup>(10)</sup>.

ואיבעית אימא: אדם חשוב שאני, שמותר לו לזכות לעצמו כדי שיהא גדול בעושר.

דתניא: כתיב "והכהן הגדול מאחיו". ודרשינן מינה: שיהא גדול מאחיו בנוי ברכמה ובעושר.

אחרים אומרים: מנין שאם אין לו משלו שאחיו חכהנים מגדליו אותה? תלמוד לומר: "והכהן הגדול מאחיו" — גדלהו משל מעצמו?

הוא שקא דינרי [שק של דינרי זהב] דאתא לבי מדרשא, ששלחוהו ממקום אחר עבור בני הישיבה. קדים רבי אמי וזכה בהן [ואף על גב ששלחו את הדינרים עבור בני הישיבה, הוצרך לזכות בהן רב אמי עבור העניים שאינם בני הישיבה, לב אריה].

ותמהינן: והיכי עביד הכי, והא כתיב במתנות עניים "ונתן", ודרשינן: ולא שיטול מעצמו?

הוא עצמו, ולשון רש"י בב"ק צ"ד. "דלא הוי הפקר לפטור" ומשמע שהוא חסרון בגוף ההפקר כיון שחזר וזכה בשלו עצמו.

וביראים [קכ"ב] כתב שחייבתו תורה במתנות, כיון שהתגלה שהפקיר כדי להפקיע את המצוה, ולדבריו מובן שהפקר גמור פוטר מפאה, ואפילו אם יזכה הוא עצמו יפטר, ורק כשהתכוון להפקיע חייב, אך מדברי רש"י משמע שהוא חסרון מדיני ההפקר ולא מדיני מתנות עניים. [ורבינו גרשום בתמורה ו' פירש באופן מחודש, ש"תעזוב יתירא" בא לחייב לקשו"פ אפילו בתבואת הפקר, ואין פטור הפקר אלא בתרו"מ, וראה מקדש דוד [ס"ב ג'] שדן בדבריו].

והרמב"ם שם הוסיף "שהרי שדך וכרמך אני קורא בו, מפני שהיה שלו והרי הוא שלו", וכבר תמהו המאירי בנדרים והרדב"ז ופר"ח ועוד למה לא נקט את דרשת הגמרא, וביאר בדבר אברהם [א' י"ג ג'] שרצה לומר שאף על פי שחל ההפקר ופטור, חיוב העזיבה חוזר וחל כששב לידו, ואף שפקע החיוב הראשון חל חיוב עזיבה אחר כי הוא בכלל שדך.

ונפקא מינה למה שהספק בתורת זרעים [פאה ה' א'] באופן שלא הפקיר הוא עצמו אלא

9. כתבו תוס' בתמורה [ו']. שחיובו רק אם חזר וזכה בקרקע, אך אם זכה רק בפירות פטור, וביאר חזו"א [שביעית ב' ג'] שהסברא בזה כי כיון שלא זכה בקרקע נחשב כאחר שזכה שפטור, כמבואר ברמב"ם [פ"ה ממתנ"ע הכ"ז]. אך הסתפק אם כוונת תוס' לפטור גם כשזכה בפירות מחוברין או רק בפירות תלושין. וראה שטמ"ק [ב"ק צ"ד]. שגם הזוכה בקמה ולא בקרקע פטור. ואילו הר"ש בפאה א' ו' נקט שאם החזיק בקרקע חייב גם במעשר, וכל הריבוי למתנות מתעזוב יתירא, בא לאופן שזכה רק בקמה, עי"ש ובחזו"א [ס"ק ד"ה] שנחלקו הראשונים אם יש בכך מחלוקת בבלי וירושלמי. ובנדרים [מ"ד:]: נחלקו הר"ן והרא"ש אם מדובר שחזר בו מן ההפקר, או שזכה בו זכיה חדשה כאדם אחר, [ונפקא מינה להתחייב במעשר מדרבנן עיין בדבריהם ובלחם משנה פ"ב מנדרים הי"ז, ובדבר אברהם ח"א י"ג ג'].

10. רש"י פירש שאף על פי שהפקר פטור מכולם דכתיב "קצירך" "כרמך" ולא של הפקר, "תעזוב" יתירה מלמד לחייב "בהפקר כי האי גוונא דהדר איהו זוכה ביה", וכן כתב הר"ן [בנדרים שם] שבא לחייב באופן שהחזיק בו